

tres que hom identifica les *formes genèriques d'interacció discriminativa* que són formes de conceptualització de les diferents situacions descrites a la primera part i d'altres presumiblement no estudiades, però igualment possibles. En quart lloc, descrivim les operacions experimentals efectuades que actuen com a *basament experimental* per a la diferenciació entre aquelles formes de discriminació. En aquest sentit destaquem el fet de la forma particular com hem enregistrat les situacions de mesura caracteritzada per l'enregistrament de tot el segment d'interacció, que inclou tant les variacions en els paràmetres temporals i espacials com la resposta del subjecte.

Complementàriament a la descripció d'aquests quatre aspectes que corresponen als quatre nivells de conceptualització del model proposat, hom realitza una aproximació a la identificació d'aquells aspectes no definitoris de l'organització qualitativa de la situació, però que poden alterar *quantitativament* el resultat final de cada procés de discriminació. Els conceptes descriptius del *model de camp* proposat per J.R. Kantor ens han permès de realitzar una revisió bibliogràfica en aquell sentit, a la vegada que ens ha suggerit un camí de recerca immediata i congruent amb el model proposat, en proporcionar-nos uns conceptes descriptius de variables identificables en cada una de les situacions possibles, dins de cada una de les formes genèriques d'interacció discriminativa. És a dir, que es fa possible l'anàlisi *quantitativa* de cada una de les formes *qualitativament* diferenciades de discriminació, obtenint-se, d'aquesta manera, un ampli ventall de possibilitats de recerca de cara al futur.

FACTORS EN L'ELIMINACIÓ DEL COMPORTAMENT D'EVITACIÓ

Jordi Fernández Castro

Director: Dr. Adolf Tobeña Pallarés

Ponent: Dr. Ramon Bayés Sopena

Departament de Psicologia Experimental i Psicofisiologia; 613 planes, 25 figures, 32 taules i 447 referències bibliogràfiques

La inundació és una tècnica usada tant dins el camp d'estudi de l'aprenentatge amb animals, com dins el camp de la modificació de trastorns del comportament en humans.

Consisteix, doncs, a exposar el subjecte a estímuls que provoquen fugida o evitació, tot bloquejant o prevenint aquestes respostes, sense aplicar cap estímulo aversiu incondicionat.

En la tesi doctoral present:

1. Es fa una revisió bibliogràfica de l'anàlisi experimental de l'evitació i la fugida («ansietat»), basada en tres paradigmes progressivament més complexos: *a)* respostes fisiològiques incondicionades i habituació; *b)* condicionament clàssic, i *c)* condicionament instrumental.

2. Es fa una revisió de la literatura sobre: *a)* inundació en animals, exposant les tècniques, dades experimentals i teories sobre aquest tema; i, per una altra banda, *b)* inundació en humans, tot situant la tècnica dintre la teràpia del comportament i discutint tant els experiments d'inundació amb subjectes humans com la seva aplicació a fòbies i «petites fòbies», obsessions i d'altres trastorns.

D'aquestes dues revisions paral·leles es poden treure conclusions sobre l'adequació del model animal a conductes humanes. Es pot constatar, primer, que hi ha una certa correspondència entre inundació en humans i en animals, pel que fa a algunes variables

que afecten la seva efectivitat proactiva; sobretot paràmetres temporals, fàrmacs i nivell de respostes emocionals durant l'aplicació del tractament; malgrat això, la segona constatació és que es pot posar en dubte l'analogia entre conducta d'evitació activa en rates i els trastorns emocionals als quals s'aplica la inundació.

3. Es fan dos experiments sobre els efectes de la inundació en l'extinció del comportament d'evitació de vaivé en rates.

Al laboratori la manera habitual d'estudiar la inundació consta de tres fases: 1^a, instauració d'una resposta d'evitació; 2^a, aplicació de la inundació a un grup o grups i d'un tractament de control, sense efectes, a un o uns altres grups; 3^a, posar tots els grups en situació d'extinció de la resposta d'evitació (que consisteix a no tornar a presentar més l'estímul aversiu, es faci o no es faci la resposta d'evitació). Generalment, la inundació facilita l'extinció, és a dir, la fa més curta que en el cas d'haver aplicat, prèviament, el tractament control.

En el primer experiment s'aplica la inundació a grups de rates que han après l'evitació amb estímuls aversius d'intensitats diferents. Les conclusions d'aquest experiment són que quan la prova d'extinció de l'evitació es fa immediatament després de l'aplicació de la inundació, s'obté només una inhibició temporal de les respostes d'evitació. Això permet de fer certs suggeriments metodològics per tal d'evitar artefactes en aquest tipus d'experiments.

El segon experiment recull aquestes conclusions i millora els detalls de procediment en el sentit que indica el primer experiment. A més, s'introdueixen d'altres factors; els dos principals són els següents:

1. Es mesura la defecació, com a índex de respostes emocionals dels animals davant totes les fases de l'experiment. Se suposa que aquestes respostes són ortogonals respecte a la conducta d'evitació.

2. A més d'aplicar inundació i control per a explorar els efectes d'aquest tractament,

s'afegeixen d'altres tractaments que intenten de desglossar els diversos elements de què consta la inundació: confinament, exposició a la situació i inducció de respostes emocionals («por»).

Amb totes aquestes modificacions respecte al primer experiment, es va tornar a mesurar l'efecte de la inundació i de tots aquests grups control sobre grups de rates que diferien en la intensitat de l'estímul aversiu usat durant l'aprenentatge de l'evitació.

De totes les conclusions que es poden extreure d'aquest segon experiment, en destacarem tres: 1^a, el factor crític en la inundació sembla ser l'exposició al senyal d'avís (estímul condicionat aversiu) i a tota la situació experimental, i no el bloqueig de la resposta; 2^a, quan l'evitació és del tipus de vaivé, la inundació produeix una desinhibició, o facilitació, de l'activitat general de les rates, i 3^a, quan els estímuls aversius usats a l'aprenentatge de l'evitació són alts es pot provocar, en alguns subjectes, l'augment paradoxal de la por; és a dir un increment, en comptes d'una disminució, de les respostes emocionals després d'aplicar inundació.